

Značaj sumnjivih transakcija

Pinturić, Borna

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:734714>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-07**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET U ZAGREBU
STRUČNI POREZNI STUDIJ

Katedra za financijsko pravo i financijsku znanost

ZNAČAJ SUMNJIVIH TRANSAKCIJA

ZAVRŠNI RAD

Student: Borna Pinturić

Mentor: izv. prof. dr. sc. Sonja Cindori

Zagreb, lipanj 2023.

SAŽETAK

Pranje novca i financiranje terorizma u današnjem svijetu jedan je od problema s kojim se subjekti svih razina i sredina susreću u svom svakodnevnom radu a koje se kao aktivnosti provode putem različitih vrsta transakcija, pa tako i sumnjivim transakcijama. Zbog same prirode sumnjivih transakcija one predstavljaju povećani rizik od pranja novca i financiranja terorizma pa tako i prouzročavanja velikih financijskih poteškoća raznim obveznicima zbog čega im treba posvetiti posebnu pažnju. Uvodno odnosno u prvom dijelu završnog rada, kroz pojašnjenje pranja novca i financiranja terorizma dati će se kontekst transakcijama pomoću kojih se iste aktivnosti izvršavaju te prikazati njihova povezanost. Nadalje kroz faze pranja novca prikazati će se u kojoj fazi je najjednostavnije tj. koja faza pranja novca je najpogodnija za provođenje sumnjivih transakcija odnosno pranja novca i financiranja terorizma. U drugom dijelu završnog rada posvetiti će se detaljnom objašnjenju sumnjivih transakcija, njihovoj kompleksnosti, namjeri i samoj funkciji odnosno cilju, posljedice koje mogu prouzročiti te na primjerima usporediti RH s nekim drugim državama u odnosu na efikasnost u borbi protiv sumnjivih transakcija, također, praksa će se prikazati putem prijava sumnjivih transakcija u posljednjih nekoliko godina. Isto tako, proći će se i detaljnije opisati različite tehnike i vrste te sredstva za sprječavanje, reduciranje i suzbijanje sumnjivih transakcija, njihove učestalosti te uspješnosti provođenja.

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, Borna Pinturić pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio/-la drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Borna Pinturić

5. lipanj 2023.

Sadržaj

1.Uvod.....	3
2.Pranje novca i financiranje terorizma	4
2.1.Općenito o pranju novca	4
2.2.Faze pranja novca	5
2.2.1.Faza polaganja	5
2.2.2.Faza oplemenjivanja	5
2.2.3.Faza integracije	6
2.3.Financiranje terorizma	7
3.Transakcije i njihove vrste	7
3.1.Transakcije.....	7
3.2.Vrste transakcija.....	8
3.2.1.Složene i neobične transakcije	8
3.2.2.Pojam i definiranje sumnjivih transakcija.....	9
4.Sumnjive transakcije	10
4.1.Cilj sumnjivih transakcija i vrste sumnjivih aktivnosti.....	10
4.1.1.Subjekti zahvaćeni sumnjivim transakcijama i posljedice koje one stvaraju.....	12
4.1.2.Prijava sumnjivih transakcija	12
4.2.Tijela zadužena za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma	13
4.2.1.FATF.....	13
4.2.2.MONEYVAL.....	14
4.2.3.Financijsko obavještajne jedinice	15
4.2.3.1.Egmont grupa.....	16
4.2.4.Ured za sprječavanje pranja novca.....	16
4.2.4.1.Sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u RH.....	18
4.2.4.2.Godišnja izvješća o radu Ureda	19
4.3.Usporedba sumnjivih transakcija na temelju njihovih prijava	20
4.4.Mjere sprječavanja sumnjivih transakcija	28
4.4.1.Primjeri mjera iz Akcijskog plana	30
5.Zaključak.....	31
6.Literatura.....	32

1. Uvod

Pranje novca i financiranje terorizma složene su aktivnosti koje svojom uspješnom realizacijom određenim subjektima donose velike pogodnosti dok drugim subjektima nanose znatnu štetu i posljedice. U slučaju pranja novca, za one koji ga provode to su velike svote novaca, a oštećenima znatni gubici koji mogu dovesti do raznih problema, dok je slučaju financiranja terorizma to dobivanje određene „moći“ terorističkih organizacija koje mogu dovesti do kobnih posljedica. Pranje novca se može definirati kao „proces jedne ili više kriminalne djelatnosti, kojima je ultimativna namjera i cilj, prikriti ili zametnuti tragove porijekla nezakonito stečenog novca ili dobiti“¹, čime osobe koje provode pranje novca stječu određenu imovinsku korist. Pranje novca se kao pojam pojavio početkom 80-ih godina prošlog stoljeća pod nazivom „engl. *money laundering*“ i najčešće je povezivan s trgovinom drogom, ukradenim automobilima, trgovinom ljudima, prostitucijom i ostalim oblicima organiziranog kriminala, dakle povezivan je isključivo s aktivnostima kriminalne prirode. Terorizam u najširem smislu riječi podrazumijeva svako korištenje nasilja za postizanje političkih ciljeva, a ciljevi koji se njime žele ostvariti mogu biti politički, nacionalni, religijski kao i brojni drugi, no najpreciziniju definiciju terorizma dalo je Vijeće Europske Unije sukladno odredbi Okvirne odluke o borbi protiv terorizma od 13. lipnja 2002. godine, a to je: „Djelo koje s obzirom na svoju prirodu i kontekst, može ozbiljno naštetiti državi ili međunarodnoj organizaciji te koje je počinjeno s namjerom: ozbiljnog zastrašivanja pučanstva ili nezakonitog prisiljavanja vlade da nešto učini ili se suzdrži od toga ili ozbiljnog destabiliziranja ili uništavanja osnovne političke, ustavne ili gospodarske strukture države ili međunarodne organizacije“².

Ova djela, pranje novca i financiranje terorizma, provode se različitim vrstama transakcija, gotovinskim, negotovinskim, neobičnim, nelogičnim pa tako i sumnjivim koje su najzanimljivije i najsloženije te koje je svaki obveznik u obavljanju svoga posla odnosno svoje djelatnosti dužan prepoznati te kojih se dužan suzdržati od provođenja dok se ne obavijesti nadležno tijelo. Nadležno tijelo koje su obveznici dužni u tim slučajevima obavijestiti jest financijsko-obavještajna jedinica odnosno Ured za sprječavanje pranja novca RH. Financijsko-obavještajne jedinice, međunarodna su tijela, koja su zajedno s drugim međunarodnim

¹ Iljkić, D. (2015), Pranje novca u domaćem i stranom zakonodavstvu, FIP-Financije i pravo, Vol. 3 No. 1., str. 37., <https://hrcak.srce.hr/file/230039>, pristupljeno: 5. siječnja 2023.

² Ministarstvo financija Porezna uprava, Smjernice za priređivače igara na sreću za provođenje zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, str. 9., <https://www.porezna-uprava.hr/Dokumenti%20razno/smjernice%20-%20%20porezna%20uprava%20-%20final.pdf>, pristupljeno: 8. siječnja 2023.

tijelima poput FATF-a (Financial action task force, hrv. Skupina za financijsku akciju protiv pranja novca i financiranja terorizma), MONEYVAL-a te grupe Egmont osnovana s ciljem sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. S obzirom na kompleksnost i složenost sumnjivih transakcija i činjenice da one predstavljaju najveći rizik od realizacije pranja novca ili financiranja terorizma treba im dati na značaju te ih detaljno objasniti, proučiti i razraditi, međusobno ih uspoređujući te na prijavama sumnjivih transakcija i primjerima približiti i objasniti njihove funkcije te samu namjeru, što je cilj ovoga završnog rada.

2. Pranje novca i financiranje terorizma

2.1. Općenito o pranju novca

Pranje novca kao aktivnost najprije je spomenuta tijekom tridesetih godina prošlog stoljeća povezujući se s kriminalcem Alphonse Caponeom koji je kroz stotine praonica rublja u svom vlasništvu vodio posao vrijedan 100 milijuna dolara³. Međutim, novac koji je on ostvarivao, kao takav, nije mogao biti upotrijebljen, jer bi se njegovim potencijalnim trošenjem izazivala velika pozornost te bi on ostavljao tragove ako se njegovo porijeklo nebi moglo opravdati zakonitim djelatnostima, zbog čega ga je prije stavljanja u optjecaj trebalo „oprati“. U pranju novca sudjeluju razne institucije koje posluju s novcem, međutim, najzastupljenije odnosno najčešće koje se nalaze u tim aktivnostima su banke, koje u proces pranja novca mogu biti uvučene protiv svoje volje, ali mogu i takve aktivnosti, procese ili poslove pristati voditi, uzimajući u obzir njihovu lukrativnu prirodu. U obavljanju takvih poslova, banke najčešće primaju takav prljavi novac te određenim aktivnostima nastoje prikriti njegovo istinsko porijeklo, zatim odobravanjem zajmova, različitih vrsta kredita, izdavanjem čekova, mjenica i nekih drugih sredstava te drugim transakcijama taj isti novac peru i vraćaju u regularne tj. normalne gospodarske tokove, čime on postaje prividno zakonit.

³ Cindori, S. (2010), Sustav sprječavanja pranja novca, Pravni fakultet, Zagreb, str. 8.

2.2. Faze pranja novca

Pranje novca se odvija kroz nekoliko različitih faza, a to su faza polaganja, faza oplemenjivanja i faza integracije, koje se provode s ciljem da se prljavi novac „opere“ i da se njegovo nezakonito porijeklo prikrije te prikaže zakonitim.

2.2.1. Faza polaganja

Faza polaganja pranja novca prva je faza u procesu pranja novca. U toj se fazi gotov (prljavi) novac ubacuje u financijski sustav te gospodarske tokove i to tako da se koristi kao sredstvo za plaćanje pri određenoj kupnji ili nekoj nabavi ili se pretvara u neku drugu vrstu imovine transformirajući gotovinu u neki drugi oblik. U procesu pranja novca, faza polaganja smatra se najvažnijom, međutim i najrizičnijom fazom budući da je u toj fazi najjednostavnije otkriti pravu prirodu a samim time i pravo porijeklo tog prljavog novca tj. novca kojeg se želi oprati. Ova faza smatra se najrizičnijom fazom zbog toga što su institucije koje posluju s novcem u svoj sustav uvele različite mehanizme kojima identificiraju subjekte odnosno perače (subjekti koji nastoje oprati prljavi novac) tj. u toj su fazi perači najpodložniji provjerama identiteta i postupcima dubinske analize stranke. Dubinska analiza stranke prema Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (dalje u tekstu: ZSPNFT) obuhvaća „utvrđivanje identiteta stranke i provjeru njezina identiteta na osnovi dokumenata, podataka ili informacija dobivenih iz vjerodostojnoga, pouzdanoga i neovisnoga izvora, uključujući, ako ga stranka ima, kvalificirani certifikat za elektronički potpis ili elektronički pečat ili bilo koji drugi siguran, daljinski ili elektronički, postupak identifikacije koji su regulirala, priznala, odobrila ili prihvatila relevantna nacionalna tijela“⁴.

2.2.2. Faza oplemenjivanja

Faza oplemenjivanja pranja novca druga je faza u procesu pranja koju karakteriziraju brojne i razne transakcije kojima perači nastoje prikriti pravi izvor prljavog novca ili nezakonitih sredstava koje nastoje

⁴ Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma NN [108/17](#), [39/19](#) čl. 15. st. 1., pristupljeno: 11. siječnja 2023.

oprati. Pri tome se u toj fazi koriste razne tehnike kojima perači nastoje ostvariti svoj cilj, od kojih su neke: krijumčarenje novca, mijenjanje valute, elektroničko bankarstvo, doznake u inozemstvo, poslovanje preko off shore zona, korištenje osiguravajućih društava, korištenje igara na sreću u casinima (kockarnicama) itd. U ovoj se fazi novac također pretvara u vizualno druge oblike poput čekova, mjenica, dionica (vrijednosni papiri) te u materijalnu imovinu kao što su pokretnine i nekretnine. Ako se radi o većim iznosima gotovine kojoj se nastoji promijeniti oblik, potrebno je provesti usitnjenje tog iznosa gotovine što se čini njegovim polaganjem na jedan ili nekoliko računa koji glase na jednu ili više različitih osoba čime dolazi do potrebne promjene oblika tog novca.

2.2.3. Faza integracije

Faza integracije je završna faza u procesu pranja novca u kojoj je najteže prepoznati (detektirati) sami proces pranja novca te počinitelja koji taj proces provodi tj. nastoji provesti. U ovoj fazi dolazi do integriranja sredstava u financijski sustav i miješanju s legitimnim izvorima sredstava⁵. Faza integracije najčešće završava tako što perači uspješnim provođenjem procesa pranja novca tj. uspješnim pranjem prljavog novca, taj novac troše na određene pokretnine, nekretnine, vrijednosnice ili druge imovinske koristi, međutim i ulaganjem tako opranog novca odnosno njegovim reinvestiranjem u druge, nove poslove.

Neke od najpopularnijih tj. najčešće korištenih metoda⁶ koje faza integracije uključuje a kojima perači nastoje reintegrirati taj nezakoniti (prljavi) novac u zakonite poslove jesu:

1. Osnivanje lažnih kompanija (trg. društava) u kojima je zajamčena anonimnost. Perači često sami sebi daju zajmove iz opranih sredstava (novca) za buduće transakcije.
2. Slanje lažnih uvozno-izvoznih računa, kojima se novac prebacuje iz jedne zemlje u drugu, a računi kao prateća financijska dokumentacija koji su precijenjeni služe za dokazivanje podrijetla novca.
3. Prebacivanje novca iz banke koju perači koriste odnosno koja je u njihovu vlasništvu u drugu banku.

⁵ Iljkić, D. (2015), Pranje novca u domaćem i stranom zakonodavstvu, FIP-Financije i pravo, Vol. 3 No. 1., str. 39., <https://hrcak.srce.hr/file/230039>, pristupljeno: 15. siječnja 2023.

⁶ Katušić-Jergović, S., op. cit. (bilj. 1), str. 623

2.3. Financiranje terorizma

Financiranje terorizma također je kao i pranje novca jedan od problema s kojim se bore razne zemlje u cilju njegova sprječavanja i suzbijanja. Financiranjem terorizma smatra se osiguravanje ili prikupljanje sredstava, odnosno pokušaj osiguravanja ili prikupljanja sredstava, zakonitih ili nezakonitih, na bilo koji način, izravno ili neizravno, s namjerom da se upotrijebe ili sa znanjem da će biti upotrijebljena, u cijelosti ili dijelom, od strane terorista ili terorističke organizacije u bilo koju svrhu, što uključuje i počinjenje terorističkog kaznenog djela, ili od strane osoba koje financiraju terorizam⁷. Terorizam tj. terorističko kazneno djelo mogu počiniti fizičke osobe u vidu terorista kao i terorističke skupine odnosno organizacije tako da ga samostalno počine, pokušajem činjenja, sudjelovanjem u počinjenju, organiziranjem, usmjeravanjem ili upravljanjem drugih na počinjenje itd. Zbog iznimno opasne prirode terorističkih kaznenih djela te samih terorista i terorističkih organizacija te sprječavanja mogućih terorističkih napada na Republiku Hrvatsku (dalje u tekstu: RH) i njezine građane, terorizam je jedno od područja kojemu je posvećena Sigurnosno-obavještajna agencija (dalje u tekstu: SOA). Osim što sprječava potencijalne terorističke napade, SOA poduzima i određene preventivne aktivnosti kako netko od građana RH nebi na bilo koji način sudjelovao u terorističkom napadu tj. počinjenju terorističkog kaznenog djela. Suvremeni terorizam nije omeđen nacionalnim granicama, a u uvjetima globalizacije protuterorističke aktivnosti imaju međunarodni karakter i podrazumijevaju dnevnu suradnju sa stranim partnerskim službama⁸.

3. Transakcije i njihove vrste

3.1. Transakcije

Transakcija, čin ili proces obavljanja komercijalnih poslova; poslovna operacija kojom se roba, novac i prava prenose s jednoga poslovnog aktera na drugoga, transakcija je bilateralna (dvostrana) kada činidbu jedne strane prati protučinidba druge strane, ako te protučinidbe nema, transakcija je unilateralna

⁷ Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma NN [108/17, 39/19](#) čl. 3. st. 3., pristupljeno: 16. siječnja 2023.

⁸ Republika Hrvatska, Sigurnosno-obavještajna agencija <https://www.soa.hr/hr/podrucja-rada/terorizam/>, pristupljeno: 8. veljače 2023.

(jednostrana)⁹. Pranje novca i financiranje terorizma kao kriminalne aktivnosti provode se određenim transakcijama od kojih, ovisno o njihovoj prirodi, neke predstavljaju veći rizik a neke manji. Zbog rizika koji ove transakcije i transakcije općenito nose, ZSPNFT-om propisane su mjere, radnje i postupci koje su određeni obveznici, od kojih su neki: kreditne institucije, kreditne unije, Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Hrvatska pošta, faktoring-društva, leasing-društva, ovlaštene mjenjači, pravne i fizičke osobe koje se bave djelatnostima propisanim čl. 9. st. 17. ZSPNFT-a itd. dužni provoditi prije i/ili prilikom svake transakcije. O transakcijama u svom radu obvezni su obavještavati i rukovoditelji i s njima usko povezane osobe, a ta obveza propisana je odredbama čl. 19. Uredbe (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o zlouporabi tržišta (Uredba o zlouporabi tržišta) te stavljanju izvan snage Direktive 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i direktiva Komisije 2003/124/EZ, 2003/125/EZ i 2004/72/EZ.

3.2. Vrste transakcija

Transakcije se u svojem najjednostavnijem obliku dijele na gotovinske i bezgotovinske transakcije. Gotovinska transakcija je ZSPNFT-om definirana kao svaka transakcija pri kojoj obveznik fizički primi od stranke gotovinu odnosno stranci fizički preda gotovinu u posjedovanje i na raspolaganje¹⁰, dok su bezgotovinske transakcije one u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga, a koji se nalaze u Republici Hrvatskoj¹¹. Gotovinske i negotovinske transakcije se međutim dodatno dijele na složene i neobične transakcije te one koje predstavljaju najveći rizik od pranja novca i financiranja terorizma; sumnjive transakcije, na koje treba izričito paziti i na koje treba obratiti posebnu pozornost.

3.2.1. Složene i neobične transakcije

Složene i neobične transakcije, kao što njihovo ime govori, vrlo su složene transakcije koje je nekad teško prepoznati radi te složenosti, a neobične su po tome što odstupaju od uobičajenih gotovinskih transakcija

⁹ Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62012>., pristupljeno: 9. veljače 2023.

¹⁰ Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma NN [108/17](#), [39/19](#) čl. 4. st. 13., pristupljeno: 14. veljače 2023.

¹¹ Hrvatska narodna banka, Bezgotovinske platne transakcije, Statistika platnog prometa, <https://www.hnb.hr/documents/20182/4220911/h-bpt-2021.pdf/0b25821a-2426-8c2f-c849-bf047bdb995d>., pristupljeno: 22. veljače 2023.

po određenim elementima. Naime, složena i neobična transakcija ona je transakcija koja je veća u odnosu na očekivanje obveznika s obzirom na spoznaje o stranci, poslovnom odnosu stranke ili kategoriji kojoj stranka u pitanju pripada ili koja ima neobičan ili neočekivan uzorak u usporedbi s uobičajenom aktivnošću stranke ili je jako složena u usporedbi s drugim, sličnim transakcijama, povezanim sa sličnim vrstama stranaka te koja ispunjava najmanje jedan od uvjeta propisanih u čl. 53. st. 1. ZSPNFT-a. Prilikom pojačane dubinske analize stranke, uz provođenje njezinih mjera propisanih čl.15. st.1 ZSPNFT-om u okviru mjera, radnji i postupaka koje su prethodno spomenuti obveznici dužni provoditi prije i/ili prilikom transakcija općenito, kod ovih transakcija obveznici, kako bi utvrdili postoje li razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma, dodatno pojačavaju razinu i prirodu praćenja poslovnog odnosa stranke koja provodi navedenu transakciju. Ukoliko obveznici nakon provedene analize utvrde postojanje razloga za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma u vezi s ovim transakcijama, isti obveznici dužni su o tome obavjestiti Ured za sprječavanje pranja novca, koji predstavlja jedno od tijela osnovanih u povodu borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma (čiji će se rad i funkcija u daljnjem radu detaljnije objasniti), na način kako je propisano čl. 59. ZSPNFT-a.

3.2.2. Pojam i definiranje sumnjivih transakcija

Sumnjive transakcije najopasnija su vrsta transakcija koje nose najveći rizik od pranja novca i financiranja terorizma tj. uspješnog provođenja tih kriminalnih aktivnosti. Prema čl. 56. ZSPNFT-a¹², sumnjivom transakcijom smatra se svaka pokušana ili obavljena gotovinska i bezgotovinska transakcija, bez obzira na njezinu vrijednost i način obavljanja, ako je ispunjen jedan ili više sljedećih razloga:

1. obveznik zna, sumnja ili ima razloge za sumnju da transakcija uključuje sredstva proizašla iz kriminalne aktivnosti ili je povezana s financiranjem terorizma,
2. indikatori za prepoznavanje sumnjivih transakcija, sredstava i osoba iz članka 60. stavka 1. ovoga Zakona upućuju na to da postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma,
3. transakcija odgovara tipologijama ili trendovima pranja novca ili financiranja terorizma i/ili
4. kada obveznik procjeni da u vezi s transakcijom, sredstvima ili strankom postoje i drugi razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma.

¹² Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma NN [108/17](#), [39/19](#) čl. 56. st. 6., pristupljeno: 26. veljače 2023.

4. Sumnjive transakcije

4.1. Cilj sumnjivih transakcija i vrste sumnjivih aktivnosti

Rizik od pranja novca ili financiranja terorizma koje sumnjive transakcije nose razlog je zbog kojeg s ovim vrstama transakcija treba biti najoprezniji te kojima se daje najviše pažnje od strane određenih institucija (osnovanih u cilju borbe protiv istih) kao i drugih subjekata koji se s njima imaju priliku na bilo koji način i u bilo kojem obliku susresti te su ih dužni prepoznati. Uzimajući u obzir da su sumnjive transakcije po svojoj prirodi vrlo složene, što s obzirom na njihov krajnji cilj pretvaranja prljavog novca u oprani novac, promjenom njegovog oblika tj. pranja novca ili u drugom slučaju, financiranja određenih terorističkih organizacija, financiranja njihovih akcija ili na bilo koji način pridonosa terorizmu tj. financiranja terorizma, prepoznaje se njihova povezanost sa samim sumnjivim aktivnostima. Sumnjive aktivnosti se kao takve dijele na nekoliko različitih vrsta¹³, od kojih su neke: pranje novca gotovinskim transakcijama, pranje novca koristeći se bankovnim računima, pranje novca transakcijama koje su povezane s ulaganjima, pranje novca offshore međunarodnim računima, pranje novca putem zaposlenika i agenata financijskih institucija, pranje novca osiguranim i neosiguranim pozajmljivanjem.

Pranje novca gotovinskim transakcijama kao sumnjiva aktivnost uključuje: neuobičajeno velike gotovinske depozite od strane pojedinca ili poduzeća čije bi navodne tj. očekivane poslovne aktivnosti uobičajeno ili inače bile generirane putem čekova i drugih sličnih instrumenata, zatim uključuje značajna povećanja gotovinskih depozita nekog pojedinca ili poduzeća bez vidljivog odnosno opravdanog razloga, osobito u slučaju u kojem su ti depoziti u kratkom razdoblju tj. unutar kratkog razdoblja naknadno preneseni s računa i/ili na određite koje obično nije povezano s klijentom, zatim klijente koji prenose velike svote novaca u ili iz određenih prekomorskih lokacija s instrumentima za plaćanje u gotovini, učestalu zamjenu gotovine u druge valute itd.

Sumnjiva aktivnost pranja novca bankovnim računima uključuje: pojedinca ili poduzeće čiji bankovni račun praktički ne prikazuje nikakve uobičajene bankarske ili poslovne aktivnosti, međutim koristi se za primanje ili isplatu velikih iznosa koji nemaju neku očitu svrhu ili odnos s vlasnikom istog računa i/ili s

¹³ Financijsko obavještajna jedinica Belize, Vrste sumnjivih aktivnosti i transakcija, <https://fiubelize.org/types-of-suspicious-activities-or-transactions>., pristupljeno: 9. ožujka 2023.

njegovim poslovanjem, podizanje velikih iznosa gotovine s prethodno neaktivnog bankovnog računa ili s računa koji je upravo primio neočekivano veliki iznos gotovine iz inozemstva, klijente koji odbijaju ili su odbili pružiti informacije koje bi u normalnim okolnostima tog klijenta učinile podobnim odnosno kvalificiranim za podizanje kredita te za korištenje drugih bankovnih usluga itd.

Pranje novca transakcijama koje su povezane s ulaganjima uključuje: kupnju i prodaju vrijednosnih papira bez vidljive odnosno očite svrhe te u okolnostima koje se čine neuobičajenim, kupnju vrijednosnih papira koje će na sigurnom čuvanju držati institucija, ako se to ne čini prikladnim s obzirom na poziciju u kojoj je klijent, zahtjeve klijenata za upravljanje ulaganjima ili administrativnim uslugama, u kojem je slučaju izvor sredstava nejasan ili nije u skladu s poznatim statusom klijenta te velika ili neuobičajena namirenja vrijednosnih papira gotovinom.

U pranje novca offshore međunarodnim računima ubrajaju se: stvaranje velikih salda, koji odstupaju ili nisu u skladu s uobičajenim tj. poznatim prometom po kojem kupac posluje, kao i naknadni prijenos na račun ili više računa u inozemstvu, učestali zahtjevi za izdavanjem putničkih čekova, mjenica u stranoj valuti ili drugih prenosivih instrumenata, česte uplate putničkih čekova ili mjenica u stranoj valuti, osobito ako potječu iz inozemstva itd.

Sumnjiva aktivnost pranja novca putem zaposlenika i agenata financijskih institucija obuhvaća određene promjene u ponašanju zaposlenika ili njegovim uobičajenim karakteristikama u smislu promjene načina života (npr. zaposlenik sumnjivo počinje trošiti velike svote novca na određene materijalne stvari, drugim riječima, živi raskošno, ili npr. nastoji izbjeći godišnje odmore), promjene u dosadašnjem učinku rada zaposlenika te određeno poslovanje s agentom ili zaposlenikom u kojem identitet krajnjeg korisnika ili druge strane nije otkriven (koje je u suprotnosti s uobičajenim postupkom za takvu vrstu poslovanja).

Pranje novca osiguranim i neosiguranim pozajmljivanjem sumnjiva je aktivnost koja uključuje: zahtjeve klijenata upućene instituciji da organizira ili osigura financiranje u kojem je slučaju izvor financijskog doprinosa klijenta za njegov posao nejasan (posebno kada je uključena i imovina), zahtjeve za posuđivanje tj. zajam imovine koju drži institucija ili treća strana, a čije podrijetlo nije poznato ili ta imovina nije u skladu sa statusom tog klijenta te na kraju, klijente koji neočekivano odnosno odjednom otplaćuju tj. otplate kredite.

4.1.1. Subjekti zahvaćeni sumnjivim transakcijama i posljedice koje one stvaraju

Sa sumnjivim transakcijama u svome se svakodnevnom radu, pri obavljanju nekog posla (poslovanju), susreću mnoge fizičke i pravne osobe. Od fizičkih osoba sa sumnjivim transakcijama najčešće se susreću osobe pomoću odnosno preko kojih „perači“ nastoje oprati svoj „prljavi“ novac, bilo putem njihovih bankovnih računa, čekova, mjenica ili na neke druge načine te teroristi kao pripadnici određenih terorističkih organizacija koji su u direktnom kontaktu sa sredstvima nabavljenim prljavim novcem ili s određenim iznosom samih prljavih sredstava. Što se tiče pravnih osoba, sa sumnjivim transakcijama susreću se razne institucije, međutim, kao što je prethodno bilo spomenuto, najčešće su to banke putem kojih se i aktivnosti pranja novca ili financiranja terorizma najučestalije obavljaju. Pošto su sumnjive transakcije česte, a i zbog njihove same prirode, svi subjekti koji se s njima susretnu dužni su ih prepoznati u kojem slučaju Ured za sprječavanje pranja novca Republike Hrvatske (dalje u tekstu: RH), kao financijsko-obavještajna jedinica RH (o čemu ćemo u daljnjem tekstu detaljnije pisati) nalaže zaustavljanje izvršenja takve transakcije. Sumnjive transakcije kao takve u mogućnosti su proizvesti određene posljedice, koje u slučaju pranja novca mogu biti financijska šteta za neka poduzeća ili neke fizičke osobe te šteta za samu ekonomiju države u kojoj se pranje novca provodi, ovisno o iznosu opranog novca, kao i ugled te države, a u slučaju financiranja terorizma, posljedice mogu biti razne, s obzirom na to da financiranje terorističkih organizacija istima otvara mnogobrojne opcije.

4.1.2. Prijava sumnjivih transakcija

Uzimajući u obzir prethodno spomenutu štetu, u nadi da se takva šteta izbjegne, svaka transakcija koja se smatra sumnjivom podložna je prijavi, drugim riječima, podaci o takvoj sumnjivoj transakciji dostavljaju se Uredu za sprječavanje pranja novca RH-e. Obveza, kao i način dostavljanja podataka o sumnjivim transakcijama propisani su Pravilnikom o obavještavanju Ureda za sprječavanje pranja novca o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama. Prema tom pravilniku, obveznik je dužan sumnjivu transakciju dostaviti Uredu na Obrascu za obavještavanje Ureda za sprječavanje pranja novca o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama (Obrazac UZSPN-O-59, dalje u tekstu: Obrazac)¹⁴. Putem tog

¹⁴ Ministarstvo financija, Pravilnik o obavještavanju Ureda za sprječavanje pranja novca o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama NN [01/19](#), [11/23](#), čl. 2. st. 1., pristupljeno: 17. ožujka 2023.

Obrasca, podaci o sumnjivim transakcijama mogu se Uredu za sprječavanje pranja novca dostaviti na dva načina, elektroničkim prijenosom podataka (putem elektroničkog Obrasca) ili u fizičkom obliku (u obliku tiskanog Obrasca, pošte ili telefaksa). U Pravilniku o obavještanju Ureda za sprječavanje pranja novca o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama također se nalazi uputa kojom je propisan način na koji su obveznici primjene mjera, radnja i postupaka za sprječavanje i otkrivanje pranja novca i financiranja terorizma dužni popuniti dotični Obrazac.

4.2. Tijela zadužena za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma

Postoji nekoliko različitih međunarodnih i nacionalnih tijela čija je temeljna zadaća i razlog osnivanja (nastanka) sprječavanje, otkrivanje, suzbijanje pranja novca i financiranja terorizma u cijelosti. Najvažnija, od tijela s takvim ciljem, jesu *Financial Action Task Force*, Financijsko-obavještajne jedinice, MONEYVAL i Egmont grupa.

4.2.1. FATF

Financial Action Task Force (dalje u tekstu: FATF), hrv. Skupina za financijsku akciju protiv pranja novca tijelo je koje je osnovano 1989. godine na samitu zemalja SAD-a, Francuske, Kanade, Njemačke, Italije, Japana i Ujedinjenog Kraljevstva tj. grupe G-7 zemalja u Parizu. Osnovni cilj odnosno zadaća osnivanja FATF-a bio je razvijanje politike za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma kao i uspostavljanje međunarodnih standarda i globalne akcije u suzbijanju pranja novca i financiranja terorizma na nacionalnoj i međunarodnoj razini. FATF je 1990. godine donio 40 preporuka u cilju sprječavanja pranja novca te kasnije još devet s ciljem sprječavanja financiranja terorizma. Navedene preporuke pružaju opsežan okvir mjera za pomoć državama u borbi protiv nezakonitih financijskih tokova, drugim riječima u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma odnosno protiv sumnjivih transakcija kojima se provode. Taj okvir mjera uključuje zakone, propise te operativne mjere kojima se nacionalnim tijelima osigurava mogućnost poduzimanja raznovrsnih učinkovitih mjera za otkrivanje i prekidanje takvih financijskih tokova kao i za kažnavanje onih odgovornih za takve (nezakonite) aktivnosti.

Prvih 40 preporuka FATF-a podijeljene su u sedam različitih područja¹⁵:

1. Politike i koordinacija SPN/FT
2. Pranje novca i oduzimanje
3. Financiranje terorizma i proliferacije
4. Preventivne mjere
5. Transparentnost i stvarno vlasništvo pravnih osoba i društava
6. Ovlasti i odgovornosti nadležnih tijela i druge institucionalne mjere
7. Međunarodnja suradnja

Budući da se zemlje međusobno razlikuju po svojim pravnim, operativnim i administrativnim okvirima te financijskim sustavima koje primjenjuju, one bi preporuke FATF-a trebale prilagoditi vlastitim okolnostima zbog čega se dotične preporuke često nazivaju i Standardima FATF-a, koji su sastavljeni od samih preporuka, ali i bilješki za njihovo tumačenje te primjenjivih definicija.

4.2.2. MONEYVAL

MONEYVAL (Posebni odbor Vijeća Europe za procjenu protiv pranja novca i financiranja terorizma) je osnovan 1997. godine od strane Vijeća Europe kao nadzorno tijelo čija je zadaća ocjenjivanje usklađenosti s glavnim međunarodnim standardima za suzbijanje pranja novca i financiranja terorizma i učinkovitosti njihove provedbe, kao i davanje preporuka nacionalnim tijelima u pogledu poboljšanja njihovih sustava¹⁶. Dinamičnim procesom uzajamnog ocjenjivanja, stručnog pregleda i redovitog praćenja svojih izvješća, MONEYVAL ima za cilj poboljšati kapacitete nacionalnih vlasti u pogledu učinkovitije borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma¹⁷. Kako bi uspješno proveo svoju zadaću odnosno cilj, FATF donosi preporuke (Standarde) protiv pranja novca i financiranja terorizma, dok MONEYVAL ne objavljuje preporuke, nego svojim zemljama članicama preporučuje kako da poboljšaju i unaprijede svoje sustave pranja novca i financiranja terorizma ukoliko u nadzoru utvrdi slabosti tih istih sustava te na temelju svojih procjena utvrdi da oni nisu u skladu sa pojedinim preporukama FATF-a u zadovoljavajućoj mjeri. „Osim

¹⁵ FATF, Global standards to prevent the misuse of crypto assets for money laundering and terrorist financing., FATF Recommendations, <https://www.fatf-gafi.org/en/topics/fatf-recommendations.html>., pristupljeno: 21. ožujka 2023.

¹⁶ Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism, <https://www.coe.int/en/web/moneyval>., pristupljeno: 27. ožujka 2023.

¹⁷ Ibid., pristupljeno: 27. ožujka 2023.

nadzornih funkcija i aktivnog angažmana na području ustavnoljavanja novih modaliteta pranja novca i financiranja terorizma, djeluje i kao edukator informirajući javnost o mogućim prijetnjama ustanovljenog postupanja¹⁸. Nadalje, u svom radu, MONEYVAL surađuje kako s FATF-om, tako i s regionalnim tijelima koja su proizašla iz FATF-a, npr. *Caribbean Financial Action Task Force* (CFATF), *Middle East and North Africa Financial Action Task Force* (MENAFATF)¹⁹.

4.2.3. Financijsko obavještajne jedinice

U borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma, sukladno 26. preporuci FATF-a, države uspostavljaju svoje financijsko-obavještajne jedinice (dalje u tekstu: FIU) koje kao zadaću imaju zaprimanje, analizu i prosljeđivanje svih relevantnih obavijesti koje se tiču sumnjivih transakcija, omogućujući povezivanje privatnog sektora (osobito financijskog tržišta) sa strukturama koje provode kazneno zakonodavstvo. FIU mogu biti osnovane kao nezavisno vladino tijelo, unutar postojeće strukture određenog tijela, a mogu biti osnovane i kao samostalno tijelo. FIU imaju tri osnovne uloge²⁰, a to su:

1. Zaprimanje podataka, u kojem slučaju FIU služi kao skladište informacija; riječ je o prikupljanju podataka, njihovu raspoređivanju u baze i pripremi za daljnju analizu
2. Analiza koja uključuje filtriranje podataka u odnosu na njihovu prirodu (razvrstavanje sumnjivih od gotovinskih transakcija); postavljanje prioriteta u obradi zaprimljenih sumnjivih transakcija, kao i utvrđivanje limita i prioriteta analize gotovinskih transakcija
3. Prosljeđivanje informacija nadležnim domaćim ili inozemnim tijelima u svrhu provođenja nadzora, istrage ili drugih konkretnih postupanja

Isto tako, postoje tri osnovna modela FIU²¹, koje je moguće povezati s načinom njihova osnivanja, a to su:

1. Administrativni model – u kojem FIU kao nezavisno centralno tijelo samo svojim ustrojstvom predstavlja dio organizacije koja nije niti policijskog niti sudskog tipa, čija je osnovna uloga

¹⁸ Cindori, S. et al., op. cit. (bilj. 23), 172

¹⁹ HNB – Međunarodne institucije i grupe koje se bave problemom pranja novca i financiranja terorizma, https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/supervizija/sprecavanje-pranja-novca-i-financiranja-terorizma/-/asset_publisher/62b7db3014/content/me-unarodne-institucije-i-grupe-koje-se-bave-problemom-pranja-novca-i-financiranja-terorizma?inheritRedirect=false, pristupljeno: 2. travnja 2023.

²⁰ Organizacija financijsko-obavještajnih jedinica za sprječavanje pranja novca, Sonja Cindori, str. 176., <https://hrcak.srce.hr/file/200026>., pristupljeno: 6. travnja 2023.

²¹ Ibid, str. 178.-184., pristupljeno 6.travnja 2023.

primanje podataka od financijskog i nefinancijskog sektora, njihova obrada i analiza kao i dostava filtriranih podataka nadležnim policijskim i sudskim tijelima.

2. Policijski model - gdje je FIU osnovana unutar već postojeće institucije, obavlja poslove isključivo preventivnog karaktera te predstavlja potporu nadležnim tijelima u nastojanju otkrivanja i sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma.
3. Sudsko-tužiteljski model – u kojem modelu FIU se može primjetiti nedostatak veze između institucija nadležnih za dostavu podataka i tijela koje će provoditi daljnju istragu ili poduzimati konkretne mjere, kao npr. zaustavljanje određene transakcije. Međutim, jedinstven je po tome što jedino u okviru takvog modela FIU ima potpunu kontrolu nad cjelokupnim ciklusom, od trenutka prijave sumnjive transakcije do završetka samog postupka.

4.2.3.1. Egmont grupa

Egmont grupa, kao globalna organizacija, olakšava i potiče razmjenu informacija, znanja te međusobnu suradnju FIU-a. Glavni ciljevi Egmont grupe su unaprijeđenje djelovanja FIU na nacionalnoj razini te poticanje međunarodne suradnje. Među najvažnijim postignućima Egmont grupe stvaranje je zaštićene internetske komunikacije putem Egmontovog međunarodnog sigurnosnog internetskog *web* sustava, olakšavajući tako brzu i praktičnu razmjenu podataka u svrhu suzbijanja pranja novca²². RH je punopravna članica Egmont grupe postala 1998. godine, a danas se u sastavu Egmont grupe nalazi 117 FIU-a.

4.2.4. Ured za sprječavanje pranja novca

Uzimajući u obzir da su FIU najbliže sumnjivim transakcijama, samim time što ih zaprimaju, analiziraju, obrađuju te dalje prosljeđuju podatke o određenim sumnjivim transakcijama, a isto tako ih nastoje spriječiti, moglo bi se reći da su one vjerojatno najvažnija tijela u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma tj. u borbi protiv samih sumnjivih transakcija. U RH-oj, takva FIU jest Ured za sprječavanje pranja novca (u daljnjem tekstu: Ured) koji djeluje u sastavu Ministarstva financija kao ustrojstvena jedinica koja

²² Egmont group of financial intelligence units principles for information exchange between financial intelligence units, str. 6. <https://egmontgroup.org/wp-content/uploads/2021/09/Egmont-Group-of-Financial-Intelligence-Units-Principles-for-Information-Exchange-Between-Financial-Intelligence-Units.pdf>, pristupljeno: 10. travnja 2023.

samostalno i neovisno obavlja temeljne i druge zadaće propisane Zakonom o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma²³. Kao što je već rečeno, što se tiče FIU-a, Ured je zadužen za zaprimanje i analizu svih relevantnih podataka odnosno drugih informacija koje se odnose na sumnjive transakcije u pogledu pranja novca i financiranja terorizma. Kada Ured utvrdi da se u konkretnom slučaju radi o sumnjivoj transakciji odnosno da postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma, nakon zaprimanja podataka o takvoj transakciji te provođenja analize, Ured je nadležan rezultate takve analize dostaviti nadležnim tijelima na daljnje postupanje, procesuiranje te obradu. Ured je u svome radu tj. obavljanju svojih zadaća samostalan i operativno neovisan što znači da je ovlašten svoje funkcije obavljati potpuno slobodno, samostalno odlučivati o zaprimanju, analizi te prosljeđivanju rezultata nakon obavljanja analiza. Za učinkovito obavljanje zadaća, osiguravaju mu se odgovarajuća financijska sredstva, kao i informatička i tehnička opremljenost, koja je na individualnoj i redovitoj osnovi ovlašten pribavljati i razmještati bez ometanja, a ovlašten je i sklapati sporazume o suradnji te uspostavljati samostalnu suradnju u cilju razmjene informacija s drugim domaćim nadležnim tijelima ili inozemnim FIU-ma.

Ured ima nekoliko temeljnih zadaća od kojih su neke²⁴:

1. Primanje i analiza informacija, podataka i dokumentacije koju Uredu dostave obveznici, državna tijela, sudovi, pravne osobe s javnim ovlastima i inozemne FIU u vezi sa sumnjom na pranje novca, povezano predikatno kazneno djelo ili financiranje terorizma.
2. Od obveznika (banke i dr.), državnih tijela, sudova, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravnih osoba s javnim ovlastima traži podatke ili drugu dokumentaciju potrebnu za sprječavanje i otkrivanje pranja novca i financiranja terorizma.
3. Uvid i pregled podataka, informacija i dokumentacije u sjedištu ili poslovnim jedinicama obveznika (banke i dr.).
4. Izdavanje naloga obveznicima (banke i dr.) za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije.
5. Izdavanje naloga obveznicima (banke i dr.) za stalno praćenje financijskoga poslovanja stranke.
6. Provođenje strategijskih analiza temeljem zaprimljenih i prikupljenih podataka od obveznika (banke i dr), te podataka dostavljenih Uredu od nadležnih tijela i inozemnih FIU-a, a koje uključuju utvrđivanje tipologija, uzoraka i trendova pranja novca i financiranja terorizma.
7. Na nacionalnoj razini proaktivno međuinstitucionalno surađuje sa svim nadležnim državnim tijelima uključenim u sustav sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma.

²³ Ured za sprječavanje pranja novca, <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>., pristupljeno: 12. travnja 2023.

²⁴ Ibid, pristupljeno: 13. travnja 2023.

8. Predlaganje nadležnome nadzornom tijelu provođenja ciljanog izravnog nadzora kod obveznika (banke i dr.) provedbe mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma.

Što se tiče same strukture (organizacije) Ureda, on se sastoji od Službe za financijsko-obavještajnu analitiku (unutar koje se nalaze Odjel za analizu sumnjivih transakcija i Odjel za slučajeve sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma), Službe za strategijske analize i informacijski sustav, Službe za prevenciju i nadzor obveznika (koja obuhvaća Odjel za prevenciju i Odjel za nadzor obveznika) te Službe za međuinstitucionalnu i međunarodnu suradnju. Odbor Vijeća Europe MONEYVAL u četvrtom krugu evaluacije ocjenio je rad Ureda RH, u kojoj je ocjeni²⁵ došao do zaključka: da su zaposlenici Ureda profesionalni, dobro obučeni, motivirani i redovito educirani; da postoji visoki broj slučajeva sa sumnjom na pranje novca koje je Ured dostavio nadležnim tijelima na daljnje postupanje u usporedbi s brojem otvorenih analitičkih predmeta Ureda što ukazuje na visoku kvalitetu analitičko-obavještajnog rada Ureda kao i da su predstavnici odvjetništva RH i Ministarstva unutarnjih poslova istaknuli da su analitički izvještaji Ureda visoke kvalitete te da pružaju osnovu za pokretanje istraga.

4.2.4.1. Sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u RH

Sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u RH kompleksan je sustav kojeg čine više tijela (institucija) s istim ciljem, kojima su zakonski definirane uloge te koja međusobno komuniciraju i surađuju kako bi ispunili taj zajednički cilj, a koja se dijele na tijela prevencije i nadzorna tijela. Što se tiče tijela prevencije najvažnija su obveznici koje prema članku devetom ZSPNFT-a čine: banke, ovlaštene mjenjači, osiguravajuća društva, štedne banke, brokeri, odvjetnici, javni bilježnici, porezni savjetnici, priređivači igara na sreću i drugi. Navedena tijela provode određene mjere s ciljem prevencije pranja novca i financiranja terorizma tj. sumnjivih transakcija, a to su: dubinska analiza svojih klijenata što uključuje utvrđivanje i provjeru identiteta stranke te utvrđivanje i provjeru identiteta stvarnog vlasnika stranke i prijava sumnjivih (bilo gotovinskih ili bezgotovinskih) transakcija Uredu prije njihova obavljanja, neovisno o njihovom iznosu, ako utvrde sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma bez obzira na visinu same transakcije. Nadzorna tijela odnosno tijela koja obavljaju nadzor nad obveznicima, s istim ciljem sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma jesu: Hrvatska narodna banka, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, Financijski inspektorat RH, Porezna uprava i Carinska uprava. Svako od

²⁵ Ibid, pristupljeno: 14. travnja 2023.

navedenih tijela ima svoje nadležnosti²⁶, tako Hrvatska narodna banka nadzire provedbu ZSPNFT-a kod kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet i institucija za elektronički novac; Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga nadzire provedbu ZSPNFT-a kod sudionika tržišta kapitala, fondova i osiguranja te faktoring i leasing društava; Financijski inspektorat nadzire provedbu ZSPNFT-a u sektoru profesionalnih djelatnosti (odvjetnici, javni bilježnici, revizori, porezni savjetnici) te u sektoru tzv. nebankovnih financijskih institucija (mjenjača, pružatelja usluga prijenosa novca i dr.) i to kao primarni nadzornik; Porezna uprava nadzire provedbu ZSPNFT-a kod priređivača igara na sreću, provjerava poštuju li domaće i pravne fizičke osobe koje obavljaju registriranu djelatnost u RH propisano ograničenje naplate u gotovini u vrijednosti od 75.000,00 HRK i većoj te provedbu ZSPNFT-a vezano za registar stvarnih vlasnika; Carinska uprava nadzire prijenos gotovine preko državne granice.

4.2.4.2. Godišnja izvješća o radu Ureda

Ured, kao FIU RH-e, o svome radu sastavlja godišnja izvješća u kojima prikazuje: broj obavijesti o sumnjivim i gotovinskim transakcijama zaprimljenim od banaka i drugih obveznika, broj inicijativa sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma zaprimljenih od državnih tijela i inozemnih FIU-a, broj otvorenih predmeta sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma, statističke podatke o međuinstitucionalnoj i međunarodnoj suradnji, broj blokada sumnjivih transakcija, broj slučajeva sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma dostavljenih od strane Ureda nadležnim tijelima na daljnje postupanje i procesuiranje u cilju utvrđivanja nezakonitog karaktera sredstava analiziranih u sumnjivim transakcijama²⁷. U izvješću o radu također se nalaze i statistički podaci iz područja rada ustrojstvenih jedinica Ureda: Službe za financijsko-obavještajnu analitiku koja uključuje ključne pokazatelje o radu Ureda, Službe za prevenciju i nadzor obveznika koja uključuje normativne aktivnosti, Službe za strategijske analize i informacijski sustav koja uključuje utvrđivanje tipologija, uzoraka i trendova pranja novca u RH-oj te Službe za međuinstitucionalnu i međunarodnu suradnju koja uključuje pokazatelje o međunarodnoj suradnji Ureda s inozemnim FIU-a²⁸.

²⁶ Ibid, pristupljeno 16. travnja 2023.

²⁷ Ured za sprječavanje pranja novca, Godišnje izvješće o rada Ureda za 2020. godinu, str. 5., <https://mfjn.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o-ministarstvu/ustrojstvo//Godisnje%20izvjesce%20o%20radu%20Ureda%20za%202020.%20godinu.pdf>., pristupljeno: 19. travnja 2023.

²⁸ Ibid, str. 5., pristupljeno: 19. travnja 2023.

Iz prethodno navedenog možemo zaključiti da je Ured potpuno transparentan kao tijelo borbe protiv pranja novca i financiranje terorizma, a to se vidi i u tablicama putem kojih u svojem izvješću brojčano iskazuje sve podatke o svome radu iz prethodne godine tj. godine za koju se izvješće o radu donosi. Na temelju pokazatelja iz tih tablica, verificiraju se rezultati samog rada Ureda, tako npr. o njegovom analitičko-obavještajnom radu u tablici možemo vidjeti podatke o broju analiziranih i analitički obrađenih transakcija i broju sudionika fizičkih i pravnih osoba u analiziranim transakcijama u slučajevima dostavljenim nadležnim tijelima, broju izdanih naloga bankama za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke, ukupnu vrijednost sumnjivih transakcija čije je obavljanje privremeno odgođeno po nalogu Ureda kao i neke druge. Nadalje, postoje i druge tablice u izvješću iz kojih se može vidjeti npr. točan broj i struktura zaprimljenih obavijesti o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama, broj i struktura samih sumnjivih transakcija zaprimljenih od banaka, indikatore koje su obveznici najčešće koristili pri prijavi sumnjivih transakcija itd.

Nakon navođenja svih relevantnih podataka koji se tiču sumnjivih transakcija za tu godinu u svrhu sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma, na kraju izvješća donosi se zaključak u kojem se navodi da li je RH uspostavila preventni model kojim se sprječava zlouporaba korištenja financijskog sustava za pranje novca i financiranje terorizma, da li Ured učinkovito obavlja zadaće, sukladno ZSPNFT-a i međunarodnim standardima, za koje je zadužen, da li RH upotrebljava jednake preventivne standarde kao i druge države članice Europske Unije (dalje u tekstu: EU), da li je ZSPNFT usklađen s važećim direktivama EU, te u kojem se navode projekti, koji obuhvaćaju niz aktivnosti za postizanje ciljeva unapređenja sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma, a koje planira i provodi Ured, u svrhu unaprjeđenja takvog sustava²⁹.

4.3. Usporedba sumnjivih transakcija na temelju njihovih prijava

Kako bi se bolje prikazale sumnjive transakcije odnosno njihova ozbiljnost uzimajući u obzir štetu koju su u stanju prouzročiti svojim obavljanjem, a i kako bi se procjenio rad Ureda odnosno uspješnost obavljanja njegovih zadaća, možemo usporediti podatke o sumnjivim transakcijama na temelju njihovih prijava u godišnjim izvješćima Ureda. Promatrajući godišnja izvješća Ureda iz 2013. (i dvije godine prije) u odnosu na 2014. i nadalje, možemo vidjeti da se ukupan broj slučajeva sa sumnjom na pranje novca znatno povećao iz čega možemo zaključiti da su se obveznici u svom radu počeli sve češće susretati sa sumnjivim

²⁹ Ibid, str. 70., pristupljeno: 23. travnja 2023.

transakcijama odnosno da se pojavio veći broj sumnjivih transakcija tj. veći broj pokušaja pranja novca, međutim i financiranja terorizma. Povećanje broja slučajeva sa sumnjom na pranje novca sa sobom povlači i povećanje broja prosljeđivanja takvih slučajeva nadležnim tijelima i inozemnim Uredima na daljnje postupanje i procesuiranje, povećanje broja analiziranih i analitički obrađenih transakcija u slučajevima dostavljenim nadležnim tijelima kao i povećanje broja sudionika fizičkih i pravnih osoba u analiziranim transakcijama.

Ključni pokazatelji o radu Ureda	2013.	2014.
Broj otvorenih predmeta sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma	411	444
Broj slučajeva prosljeđenih nadležnim tijelima i inozemnim uredima na daljnje postupanje i procesuiranje	159	233
Broj slučajeva sa sumnjom na pranje novca	156	227
Broj slučajeva sa sumnjom na financiranje terorizma	3	6
Broj dopuna u slučajevima pranja novca i financiranja terorizma	85	120
Ukupan broj izvještaja o analitičkim obradama	244	353
Broj analiziranih i analitički obrađenih transakcija u slučajevima dostavljenim nadležnim tijelima	3125	5832
Broj sudionika fizičkih i pravnih osoba u analiziranim transakcijama u slučajevima dostavljenim nadležnim tijelima	652	961
Broj izdanih naloga bankama za odgodom obavljanja sumnjivih transakcija za 72 sata	46	32
Ukupna vrijednost sumnjivih transakcija čije je obavljanje privremeno odgođeno po nalogu Ureda	52.615.149,00 HRK	21.130.635,00 HRK
Broj izdanih naloga bankama za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke	54	25

Tablica 1. Ključni pokazatelji o radu Ureda 2013. i 2014. godini³⁰

³⁰ Ured za sprječavanje pranja novca, Godišnje izvješće o radu Ureda za 2014. godinu, str. 30., <https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o->

Unatoč takvim povećanjima, pogledamo li tablicu 1. u kojoj su navedeni ključni pokazatelji o radu Ureda za 2013. i 2014. godinu, ukupna vrijednost sumnjivih transakcija čije je obavljanje privremeno odgođeno po nalogu Ureda u 2013. godini iznosila je više nego u 2014. godini – 52.615.149,00 HRK za 2013. godinu u odnosu na 21.130.635,00 HRK za 2014. godinu, što dovodi do zaključka da povećanje broja prijava sumnjivih transakcija ne znači automatsko povećanje broja odgađanja istih od provođenja. Taj broj se u narednim godinama stalno izmjenjuje, bilo da se povećava ili smanjuje, iako se broj slučajeva sa sumnjom na pranje novca većinom povećava ili ostaje praktički isti što naknadno potvrđuje prethodnu tvrdnju. U prethodno spomenutom zaključku svakog godišnjeg izvješća možemo vidjeti ocjenu MONEYVAL-a o samom radu Ureda odnosno evaluaciju uspješnosti obavljanja njegovih zadaća, iz koje se može izvući zaključak da Ured svoj posao obavlja učinkovito, što potvrđuje da je Ured u svome radu potpuno operativan i funkcionalan, također, Ured planira realizaciju raznih projekata, koji bi trebali biti u provedbi s rokom njihove provedbe, a koji za cilj imaju daljnje unaprjeđenje rada Ureda te uspješnije borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma.

Ključni pokazatelji o radu Ureda	2014.	2015.
Broj otvorenih predmeta sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma	444	464
Broj slučajeva prosljeđenih nadležnim tijelima i inozemnim uredima na daljnje postupanje i procesuiranje	233	283
Broj slučajeva sa sumnjom na pranje novca	227	273
Broj slučajeva sa sumnjom na financiranje terorizma	6	10
Broj dopuna u slučajevima pranja novca i financiranja terorizma	120	106
Ukupan broj izvještaja o analitičkim obradama	353	389
Broj analiziranih i analitički obrađenih transakcija u slučajevima dostavljenim nadležnim tijelima	5832	8139

Broj sudionika fizičkih i pravnih osoba u analiziranim transakcijama u slučajevima dostavljenim nadležnim tijelima	961	1234
Broj izdanih naloga bankama za odgodom obavljanja sumnjivih transakcija za 72 sata	32	54
Ukupna vrijednost sumnjivih transakcija čije je obavljanje privremeno odgođeno po nalogu Ureda	21.130.635,00 HRK	79.593.510,00 HRK
Broj izdanih naloga bankama za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke	25	64

Tablica 2. Ključni pokazatelji o radu Ureda u 2014. i 2015. godini³¹

Pogledamo li drugu tablicu u kojoj su prikazani podatci o sumnjivim transakcijama u 2014. i 2015. godini, odnosno ključni pokazatelji o radu Ureda u tim godinama, vidimo da se sami broj slučajeva sa sumnjom na pranje novca u 2015. godini u odnosu na 2014. nije znatno povećao, međutim broj izdanih naloga bankama za odgodom obavljanja sumnjivih transakcija za 72 sata se dosta povećao, čak i udvostručio u slučaju naloga za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke. Što se tiče ukupne vrijednosti sumnjivih transakcija čije je obavljanje privremeno odgođeno po nalogu Ureda, gledajući ove dvije godine, usporedno s prethodnom tablicom, vidimo da je u 2015. godini taj broj bitno porastao te sada iznosi – 79.593.510,00 HRK, što dovodi do zaključka da je Ured u toj godini poslovao odnosno obavljao svoju dužnost mnogo uspješnije, zaustavljajući znatan broj sumnjivih transakcija od njihovog provođenja.

Ključni pokazatelji o radu Ureda	2016.	2017.
Broj otvorenih predmeta sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma	472	479
Broj slučajeva prosljeđenih nadležnim tijelima i inozemnim uredima na daljnje postupanje i procesuiranje	329	241
Broj slučajeva sa sumnjom na pranje novca	317	230

³¹ Ured za sprječavanje pranja novca, Godišnje izvješće o radu Ureda za 2015. godinu, str. 30., <https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o-ministarstvu/ustrojstvo//Godisnje%20izvjesce%20o%20radu%20Ureda%20za%202015.%20godinu.pdf>., pristupljeno: 26. travnja 2023.

Broj slučajeva sa sumnjom na financiranje terorizma	12	11
Broj dopuna u slučajevima pranja novca i financiranje terorizma	75	87
Ukupan broj izvješća o analitičkim obradama	404	328
Broj analiziranih i analitički obrađenih transakcija u slučajevima dostavljenim nadležnim tijelima	9082	5203
Broj sudionika fizičkih i pravnih osoba u analiziranim transakcijama u slučajevima dostavljenim nadležnim tijelima	1544	1242
Broj izdanih naloga bankama za odgodom obavljanja sumnjivih transakcija za 72 sata	83	41
Ukupna vrijednost sumnjivih transakcija čije je obavljanje privremeno odgođeno po nalogu Ureda	63.451.556,57 HRK	10.715.108,71 HRK
Broj izdanih naloga bankama za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke	70	3

Tablica 3. Ključni pokazatelji o radu Ureda u 2016. i 2017. godini

Promatrajući podatke iz treće tablice, koja prikazuje podatke o radu Ureda u 2016. i 2017. godini, možemo primjetiti veliku promjenu u gotovo svim kategorijama podataka, od kojih je jedna činjenica da se broj slučajeva sa sumnjom na pranje novca u 2017. godini smanjio za gotovo 100 slučajeva u odnosu na prethodnu godinu tj. 2016. godinu. Razlozi tome mogu biti raznovrsni, i nemoguće je u potpunosti objasniti zbog čega su ustvari podaci takvi, no jedan od razloga jest činjenica da je informacijski sustav koji je Ured dotada koristio „zastario“, u smislu da poslovni procesi u okviru kojih Ured obavlja analitičku obradu sumnjivih transakcija nisu na istoj razini kao novi trendovi pranja novca koji se kontinuirano razvijaju i postaju sve inovativniji iz godine u godinu, zbog čega je Ured u 2017. godini proveo aktivnosti vezane za provedbu projekta „Nabava informatičke i programske opreme za potrebe obavljanja zadaća Ureda za sprječavanje pranja novca“.

Ključni pokazatelji o radu Ureda	2018.	2019.
Broj otvorenih predmeta sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma	486	479
Broj slučajeva dostavljenih nadležnim tijelima i inozemnim	281	250

uredima na daljnje postupanje i procesuiranje		
Broj dostavljenih slučajeva sa sumnjom na pranje novca	275	243
Broj dostavljenih slučajeva sa sumnjom na financiranje terorizma	6	7
Broj operativnih analiza sumnjivih transakcija dostavljenih nadležnim tijelima i inozemnim uredima na daljnje postupanje i procesuiranje	331	303
Broj analiziranih transakcija u operativnim analizama sumnjivih transakcija dostavljenih nadležnim tijelima	5559	3078
Broj sudionika fizičkih osoba u operativnim analizama sumnjivih transakcija dostavljenih nadležnim tijelima	626	599
Broj sudionika pravnih osoba u operativnim analizama sumnjivih transakcija dostavljenih nadležnim tijelima	430	571
Broj izdanih naloga bankama za privremenom odgodom obavljanja sumnjivih transakcija	80	35
Ukupna vrijednost sumnjivih transakcija čije je obavljanje privremeno odgođeno po nalogu Ureda	79,4 milijuna kn	30,8 milijuna kn

Broj izdanih naloga bankama za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke	97	18
--	----	----

Tablica 4. Ključni pokazatelji o radu Ureda u 2018. i 2019. godini

Podaci u četvrtoj tablici za 2018. godinu pokazuju da je Ured poslovao puno bolje i efikasnije u odnosu na 2017. godinu nakon provođenja spomenutog projekta, budući da je ukupna vrijednost privremeno odgođenih sumnjivih transakcija iznosila čak 79,4 milijuna kuna što je ogromna razlika, porast se može vidjeti i u broju naloga izdanih bankama za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke kao i broju naloga za privremenom odgodom obavljanja sumnjivih transakcija. No u 2019. godini možemo vidjeti da se ta vrijednost smanjila unatoč velikom broju slučajeva sa sumnjom na pranje novca što dovodi do zaključka da su sumnjive transakcije odnosno trendovi pranja novca i financiranja terorizma ponovno napredovali te da bi Ured trebao iste prepoznati kao i naknadno poboljšati svoje sustave.

Ključni pokazatelji o radu Ureda	2020.
Broj otvorenih predmeta sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma	403
Broj slučajeva dostavljenih nadležnim tijelima i inozemnim financijsko-obavještajnim jedinicama na daljnje postupanje i procesuiranje	254
Broj slučajeva sa sumnjom na pranje novca	249
Broj slučajeva sa sumnjom na financiranje terorizma	5
Broj operativnih analiza sumnjivih transakcija	304
Broj analiziranih i analitički obrađenih transakcija u slučajevima dostavljenim nadležnim tijelima	3979
Broj sudionika fizičkih i pravnih osoba u analiziranim transakcijama u slučajevima dostavljenim nadležnim tijelima	1088
Broj izdanih naloga bankama za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke	49

Broj izdanih naloga bankama za privremenom odgodom obavljanja sumnjivih transakcija	46
Ukupna vrijednost sumnjivih transakcija čije je obavljanje privremeno odgođeno po nalogu Ureda	33.863.207 HRK

Tablica 5. Ključni pokazatelji o radu Ureda u 2020. godini³²

Gledajući podatke iz pete tablice koji se odnose na 2020. godinu vidimo da se broj otvorenih slučajeva sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma nešto smanjio u odnosu na prethodne dvije godine – 2018. i 2019., no ukupna vrijednost sumnjivih transakcija čije je obavljanje privremeno odgođeno, iako ne znatno, povećala se u odnosu na 2019. godinu što pokazuje veću efikasnost Ureda u sprječavanju sumnjivih transakcija, bilo da je Ured to ostvario poboljšanjem svoga sustava ili intezivnijom međunarodnom suradnjom sa inozemnim FIU-a.

Ured svake godine nastoji otkriti odnosno prepoznati što je više moguće načina provođenja sumnjivih transakcija tj. takozvanih trendova pranja novca, kao i da li će se takvi trendovi nastaviti te ih navodi u godišnjem izvješću, tako slijedom konkretnih slučajeva sa sumnjom na pranje novca koje je Ured obrađivao u 2017. godini³³, uzimajući u obzir i druge faktore koji utječu na pranje novca, navode se sljedeći:

1. Korištenje gotovine kao instrument prikrivanja prihoda ili imovine ostvarene kaznenim djelima obzirom da je kod polaganja gotovine otežano utvrđivanje njezina pravog izvora odnosno daljnje raspolaganje ako se radi o gotovini koja je podignuta sa računa.
2. Osnivanje tvrtki u RH preko kojih se pere novac koji je nezakonito stečen u inozemstvu na način da inozemne tvrtke temeljem računa za fiktivne poslove u korist njihovih računa uplaćuju novac koji se podiže u gotovini ili se dalje prenosi na račune više osoba i tvrtki u inozemstvo.
3. Korištenje domaćih tvrtki za prikrivanje pravog izvora novca koji potječe od porezno kaznenih djela (neutemeljeni povrat poreza na dodanu vrijednost i neistinito prikazivanje poreznih obveza)
4. Korištenje računa osoba i tvrtki otvorenih u RH preko kojih se pere novac koji potječe od kaznenog djela računalne prijave.

³² Ured za sprječavanje pranja novca, Godišnje izvješće o radu Ureda za 2020. godinu, str. 18., <https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o-ministarstvu/ustrojstvo//Godisnje%20izvjesce%20o%20radu%20Ureda%20za%202020.%20godinu.pdf>., pristupljeno: 27. travnja 2023.

³³ Ured za sprječavanje pranja novca, Godišnje izvješće o radu Ureda za 2017. godinu, str. 93., <https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o-ministarstvu/ustrojstvo//Godisnje%20izvjesce%20o%20radu%20Ureda%20za%202017.%20godinu.pdf>., pristupljeno: 28. travnja 2023.

5. Osnivanje off shore tvrtki kako bi se preko njihovih računa prikrilo trag nezakonito stečenog novca koji se iz inozemstva transferira u RH i ulaže u nekretnine, poslovne udjele, vrijednosne papire i druge legalne poslove.
6. Korištenje informacijskih tehnologija u financijskom poslovanju (internetsko i mobilno bankarstvo, e-poslovanje i dr.) za nezakonite aktivnosti (računalne prijevare) povezane s pranjem novca.

4.4. Mjere sprječavanja sumnjivih transakcija

Svaka država, u cilju sprječavanja provođenja sumnjivih transakcija te na taj sprječavanja pranja novca ili financiranja terorizma odnosno u cilju borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma, donosi određene mjere kojima nastoji provesti svoj cilj. S druge strane, svrha je takvih mjera zaustavljanje kriminalaca ili terorista u zlouporabi financijskog sustava budući da zemlje učinkovitim provedbom ovih mjera pridonose praćenju i zaustavljanju financijskih tokova povezanih s teškim kaznenim djelima ili terorizmom te čine društvo sigurnijim. S tim u vidu, zemlje bi takvim mjerama odnosno razvojem povezanih zakona i propisa kao i njihovom uspješnom provedbom trebale biti usredotočene na to da takozvani okvir SPN/FT (sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma) funkcionira s visokom razinom učinkovitosti. Uspješnom realizacijom takve razine učinkovitosti, odnosno funkcioniranja sustava (okvira) SPN/FT na toj razini, financijski sustavi i šire gospodarstvo bili bi zaštićeni od prijetnji pranja novca, financiranja terorizma i proliferacije, što dovodi do jačanja integriteta financijskog sektora i općenitog povećanja sigurnosti³⁴.

Na primjerima iz dokumenata koje MONEYVAL donosi o svakoj zemlji u pogledu navedenih mjera, a koji se nazivaju *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures* (hrv. mjere protiv pranja novca i financiranja terorizma), navesti ćemo neke od mjera koje poduzimaju određene države. Unutar dokumenta nalazi se i *Mutual evaluation report* (hrv. izvještaj o međusobnoj evaluaciji), kao i njegov *Enhanced follow-up report* (hrv. poboljšani popratni izvještaj) koji su određene države usvojile, a u kojem se analizira napredak države o kojoj se radi u pogledu same tehničke usklađenosti u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma. Uzmemo li npr. Sloveniju, MONEYVAL je u takvom izvještaju utvrdio da Slovenija ima određene nedostatke u vezi s tehničkom usklađenošću u pogledu mjera sprječavanja pranja novca, a odnosi se na dokument nazvan *National Risk Assessments* (hrv. Nacionalna procjena rizika, dalje

³⁴ Financial Action Task Force, An effective system to combat money laundering and terrorist financing, <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/Effectiveness.html>., pristupljeno: 29. travnja 2023.

u tekstu: NRA), stoga je Slovenija unaprijedila odnosno donijela ažurirani NRA u kojem je uključila sektore i tijela koja prethodno u takvom dokumentu nisu bila pravilno razmotrena, kao i identificirala izloženost dodatnih sektora rizicima financiranja terorizma³⁵.

Podaci navedeni u dokumentu MONEYVAL-a o mjerama protiv pranja novca i financiranja terorizma Finske, navode da su najveća opasnost u vezi sa sumnjivim transakcijama odnosno pranjem novca u Finskoj prihodi koji proizlaze od neplaćanja određenih zakonskih plaćanja i poreza te porezne prijevare, a druga najveća opasnost su prihodi ostvareni od kaznenih djela povezanih s drogom, koje ostvaruju domaći i strani kriminalci, dok su glavne metode pranja novca korištenje lažnih tvrtki, složene strukture korporacija, kuriri za gotovinu i bankovni transferi³⁶. U namjeri sprječavanja, ublažavanja ili suzbijanja tih rizika, Finska je donijela niz tehničkih promjena u svojem Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, kao što su npr. uvođenje obveze izrade procjene rizika od strane financijskih institucija u vezi s transakcijama koje provode te primjena mjera za ublažavanje ovisno o riziku, proširenje opsega primjene uvjeta u vezi sa stvarnim vlasništvom itd³⁷.

Međuinstitucionalna radna skupina za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma (MIRS), koju čine predstavnici jedanaest institucija i agencija nadležnih za suzbijanje pranja novca i financiranja terorizma u RH-oj, a koji su Ministarstvo financija – Ured, Ministarstvo unutarnjih poslova RH, Državno odvjetništvo RH, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo financija – Financijski inspektorat RH, Ministarstvo financija – Porezna uprava RH, Ministarstvo financija – Carinska uprava RH, Hrvatska narodna banka, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, Sigurnosno-obavještajna agencija te Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, sukladno novoj preporuci FATF-a; 4. Direktiva o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma (koja kaže da je svaka država dužna identificirati, procijeniti i razumjeti rizik pranja novca i financiranja terorizma koji postoji u toj državi, te poduzeti odgovarajuće mjere kako bi učinkovito smanjila identificirane rizike), jednoglasno je donijela odluku o provođenju projekta NRA od pranja novca i financiranja terorizma za RH i izradu Akcijskog plana za smanjenje identificiranih rizika od pranja novca i financiranja terorizma³⁸. U izradi NRA za RH sudjelovali

³⁵ Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures, Slovenia, str.2-3., <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Mutualevaluations/slovenia-follow-up-report-2022.html>., pristupljeno: 30. travnja 2023.

³⁶ Finland's measures to combat money laundering and terrorist financing, MER Finland 2019, str. 8., <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Mutualevaluations/Mer-finland-2019.html>., pristupljeno: 2. svibnja 2023.

³⁷ Ibid, str. 9., pristupljeno: 3. svibnja 2023.

³⁸ Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, Ured za sprječavanje pranja novca, Akcijski plan za smanjenje identificiranih rizika od pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj, <https://mfingov.hr/istaknute teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/akcijski-plan-za-smanjenje-identificiranih-rizika-od-pranja-novca-i-financiranja-terorizma-u-republici-hrvatskoj/2715>., pristupljeno: 3. svibnja 2023.

su predstavnici javnog i privatnog sektora (obveznici primjene mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma), dok je tehničku i stručnu pomoć pružila Svjetska banka³⁹. Nakon identificiranja prijetnji, ranjivosti i rizika od pranja novca i financiranja terorizma u RH-oj, radna skupila izradila je Akcijski plan za smanjenje identificiranih rizika od pranja novca i financiranja terorizma u RH-oj (dalje u tekstu: Akcijski plan) u kojem je određena 21 mjera i tijela nadležna za njihovo provođenje u cilju učinkovitog odnosno uspješnog smanjivanja rizika od pranja novca i financiranja terorizma, a samim time i sumnjivih transakcija koje su s njima povezane⁴⁰.

4.4.1. Primjeri mjera iz Akcijskog plana

Neke od mjera određenih u Akcijskom planu⁴¹, zajedno s izvorom rizika za pranje novca i/ili financiranja terorizma na koji se odnose, ciljem koji se njima nastoji postići, tijelom nadležnim za njihovo provođenje i rokom njihove provedbe su:

1. U slučaju rizika malog broja prijava sumnjivih transakcija Uredu od nefinancijskog sektora, institucija za elektronički novac i društava koja obavljaju djelatnost faktoringa – edukacija za ovlaštene osobe i zaposlenike navedenih obveznika kao i provođenje nadzora nad tim obveznicima, koje bi provodili Financijski inspektorat RH, Ured, Porezna uprava RH i Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, a s ciljem jačanja sustava prijava sumnjivih transakcija od strane dotičnih obveznika.
2. U slučaju neodgovarajuće prekršajne odredbe – novim ZSPNFT-om propisati će se ujednačeni raspon kazni te podignuti gornju granicu općeg maksimuma za pravne osobe, sukladno odgovarajućim odredbama nove Direktive Europskog parlamenta i Vijeća 2015/849 o sprječavanju upotrebe financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma, koju bi provodilo Ministarstvo financija u cilju propisivanja odgovarajuće kazne u nacionalnom zakonodavstvu u slučaju nepridržavanja zakonskih i podzakonskih propisa kojima je reguliran sustav SPN/FT-a.
3. U slučaju neadekvatnih informacijskih sustava kod kreditinih institucija – provođenje ciljanih nadzora vezanih uz provjere sustava informatičke tehnologije koji se koriste za učinkovito

³⁹ Ibid, pristupljeno: 4. svibnja 2023.

⁴⁰ Ibid, pristupljeno: 4. svibnja 2023.

⁴¹ Akcijski plan za smanjenje identificiranih rizika od pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj, https://mfmin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/sprjec_pranja_novca/akcijski_plan//Akcijski%20plan%20za%20smanjenje%20identificiranih%20rizika%20od%20pranja%20novca%20i%20financiranja%20terorizma%20u%20Republici%20Hrvatskoj.pdf, pristupljeno 6. svibnja 2023.

provođenje mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma, koje će provoditi Hrvatska narodna banka u cilju unaprijeđenja postojeće razine informacijskih sustava u kreditnim i financijskim institucijama radi uspješnog otkrivanja sumnjivih, složenih i neobičnih transakcija.

5. Zaključak

Pranje novca i financiranje terorizma odnosno sumnjive transakcije, zbog koristi koju od njih imaju određene osobe, bilo pravne ili fizičke i određene organizacije, bilo da je takva korist novčana ili kakva druga, nastaviti će se nastojati provoditi, a njihovo otkrivanje, sprječavanje, suzbijanje, smanjivanje njihove učestalosti ovisiti će najviše od tijela koja su zadužena za njihovo sprječavanje tj. koja su s njima u svakodnevnoj borbi te mjera koja ta tijela donose. Budući da od sumnjivih transakcija korist, kako je prethodno navedeno, imaju i osobe koje ih nastoje obaviti tj. provesti, međutim i određeni obveznici lukrativne prirode, koji svojevolumeno pomažu u njihovu provođenju, bilo da ih ne zaustave od provođenja ili ne prijave odnosno ne dostave podatke o njima nadležnim tijelima, za sumnjive transakcije će uvijek biti mjesta u gospodarskom poslovanju. Gledajući trenutnu situaciju s obzirom na sumnjive transakcije za pretpostaviti je da će se u budućnosti pojaviti još više načina za njihovo provođenje odnosno pojaviti će se novi trendovi pranja novca i financiranja terorizma, a kao odgovor na to tijela zadužena za borbu protiv njih trebati će dodatno unaprijediti svoje mjere (kao i donijeti mnogobrojne nove mjere), unaprijediti svoju strukturu kao i same sustave svojih tijela kako bi što uspješnije spriječavale da se sumnjive transakcije provode. Ukoliko u budućnosti osim promjene trendova pranja novca i financiranja terorizma odnosno načina na koji se provode sumnjive transakcije dođe do znatnog povećanja samog broja sumnjivih transakcija na godišnjoj bazi, navedena tijela najvjerojatnije će morati otvarati nova radna mjesta tj. nove radne pozicije kako bi se povećani broj sumnjivih transakcija regulirao na što efikasniji način, jer takvo povećanje u stanju je dovesti do kolapsa čitavog gospodarstva. Zaključno sa svime, u ovom radu prikazani su pranje novca i financiranje terorizma, tijela zadužena za njihovo sprječavanje kao i mjere kojima se nastoje spriječiti i ono najvažnije sumnjive transakcije kojima se provode, kako se javljaju, koga zahvaćaju kao i ozbiljnost njihove opasne prirode u nadi približavanja samog pojma sumnjivih transakcija.

6. Literatura

Knjige i publikacije:

1. Cindori, S. (2007.), Sustav sprječavanja pranja novca, Financijska teorija i praksa, Vol. 31 No.1,
2. Cindori, S. (2010.), Sustav sprječavanja pranja novca, Pravni fakultet, Zagreb,
3. Iljkić, D. (2015.), Pranje novca u domaćem i stranom zakonodavstvu, FIP – Financije i pravo, Vol. 3 No. 1,
4. Katušić-Jergović, Pranje novca (pojam, karakteristike, pravna regulativa i praktični problemi) Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), Vol. 14, broj 2/2007
5. Ministarstvo Financija, Pravilnik o obavještanju Ureda za sprječavanje pranja novca o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama NN [01/19](#), [11/23](#), čl. 2. st. 1.
6. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma NN [108/17](#), [39/19](#), čl. 15. st. 1., čl. 3. st. 3., čl. 4. st. 13., čl. 56. st. 6.,

Mrežne stranice:

<https://egmontgroup.org/wp-content/uploads/2021/09/Egmont-Group-of-Financial-Intelligence-Units-Principles-for-Information-Exchange-Between-Financial-Intelligence-Units.pdf>, pristupljeno: 10. travnja 2023.

<https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62012>, pristupljeno: 9. veljače 2023.

<https://fiubelize.org/types-of-suspicious-activities-or-transactions>, pristupljeno: 9. ožujka 2023.

<https://hrcak.srce.hr/file/230039>, pristupljeno: 5. siječnja 2023., 15. siječnja 2023.

<https://hrcak.srce.hr/file/200026>, pristupljeno: 6. travnja 2023

<https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>, pristupljeno: 12. travnja 2023., 13. travnja 2023., 14. travnja 2023., 16. travnja 2023.

<https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o-ministarstvu/ustrojstvo//Godisnje%20izvjesce%20o%20radu%20Ureda%20za%202020.%20godinu.pdf>, pristupljeno: 19. travnja 2023., 23. travnja 2023.

<https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o-ministarstvu/ustrojstvo//Godisnje%20izvjesce%20o%20radu%20Ureda%20za%202014.%20godinu.pdf>, pristupljeno: 26. travnja 2023.

<https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o-ministarstvu/ustrojstvo//Godisnje%20izvjesce%20o%20radu%20Ureda%20za%202015.%20godinu.pdf>, pristupljeno: 26. travnja 2023.

<https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o-ministarstvu/ustrojstvo//Godisnje%20izvjesce%20o%20radu%20Ureda%20za%202020.%20godinu.pdf>, pristupljeno: 27. travnja 2023

<https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o-ministarstvu/ustrojstvo//Godisnje%20izvjesce%20o%20radu%20Ureda%20za%202017.%20godinu.pdf>, pristupljeno: 28. travnja 2023.

<https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/akcijski-plan-za-smanjenje-identificiranih-rizika-od-pranja-novca-i-financiranja-terorizma-u-republici-hrvatskoj/2715>, pristupljeno: 3. svibnja 2023., 4. svibnja 2023.

https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/sprjec_pranja_novca/akcijski_plan//Akcijski%20plan%20za%20smanjenje%20identificiranih%20rizika%20od%20pranja%20novca%20i%20financiranja%20terorizma%20u%20Republici%20Hrvatskoj.pdf, pristupljeno 6. svibnja 2023.

<https://www.coe.int/en/web/moneyval>, pristupljeno: 27. ožujka 2023.

<https://www.fatf-gafi.org/en/topics/fatf-recommendations.html>, pristupljeno: 21. ožujka 2023.

<https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/Effectiveness.html>, pristupljeno: 29. travnja 2023.

<https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Mutualevaluations/slovenia-follow-up-report-2022.html>, pristupljeno: 30. travnja 2023.

<https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Mutualevaluations/Mer-finland-2019.html>, pristupljeno: 2. svibnja 2023., 3. svibnja 2023.

<https://www.hnb.hr/documents/20182/4220911/h-bpt-2021.pdf/0b25821a-2426-8c2f-c849-bf047bdb995d>, pristupljeno: 22. veljače 2023.

https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/supervizija/sprecavanje-pranja-novca-i-financiranja-terorizma/-/asset_publisher/62b7db3014/content/me-unarodne-institucije-i-grupe-koje-se-bave-problemom-pranja-novca-i-financiranja-terorizma?inheritRedirect=false, pristupljeno: 2. travnja 2023.

<https://www.porezna-uprava.hr/Dokumenti%20razno/smjernice%20-%20%20porezna%20uprava%20-%20final.pdf>, pristupljeno: 8. siječnja 2023.

<https://www.soa.hr/hr/podrucja-rada/terorizam/>, pristupljeno: 8. veljače 2023.

<https://www.zakon.hr/z/117/Zakon-o-sprje%C4%8Davanju-pranja-novca-i-financiranju-terorizma>, pristupljeno: 11. siječnja 2023., 14. veljače 2023., 26. veljače. 2023.

<https://www.zakon.hr/cms.htm?id=55840>, pristupljeno: 17. ožujka 2023.